

„ZA DOM SPREMNI“ IZOLIRA HRVATSKU

„Ni domaći ni strani ljudi koji dolaze iz okuženih krajeva ne smiju se primiti u Grad dok ne izdrže 30 dana na otoku Mrkanu ispred Cavtata“, odluka je Velikog vijeća Dubrovačke Republike od 27.7.1377. godine koja predstavlja prvu u svijetu zabilježenu pojavu da neka država uvodi karantenu, te se stoga karantena smatra našim, dubrovačkim izumom .

No, pažljivi će čitatelj primjetiti kako je riječ o karanteni, što na talijanskom jeziku iz kojeg ta riječ potiče znači „četrdesetak“, a da Dubrovčani govore o 30 dana izdržavanja na otoku Mrkanu, što je originalnost ove dubrovačke izolacije koju su stoga i zvali „**trentina**“. Kako su sve kasnije izolacije određivane na 40 dana, Venecija, Milano i druge, to je riječ karantena postala sinonim za izolaciju prije ulaska u neki grad ili državu ako ste stizali iz rizičnih okuženih krajeva. U vrijeme kada je donijeta ova dubrovačka listina, odluka o izolaciji, svijet se suočavao sa zaraznim bolestima koje su i tada dolazile sa Istoka, prvenstveno kuga, ali isto tako kolera i guba. Malo se o tim bolestima znalo ali se iskustvom dokučilo kako izolacija od 30 ili 40 dana, kako ljudi tako i brodova, pomaže u otkrivanju zaraženih, te je izolacija postala efikasno sredstvo u suzbijanju širenja zaraze.

Zarazne bolesti su se širile na mjestima gdje su se ljudi sa različitih strana svijeta sretali, a to su najčešće pomorske luke i naselja, mjesta na karavanskim putevima. Zato je Dubrovnik kao značajno mjesto pomorske trgovine i točka susreta Europe i Istoka bio pogodan širenju različitih zaraznih bolesti. Kada u pomorskim mjestima želite nekoga odvojiti od ostalih ljudi, osamiti ga ili izdvojiti, rješenje se nameće samo od sebe. **Otoci su morem odvojeni od kopna te stoga i služe kao idealna mjesta za izolaciju onih koji su potencijalno ili već zaraženi.**

Na Ušću Neretve, gdje se također odvijala velika trgovina i razmjena dobara, sve to je pratila naravno i epidemija različitih zaraznih bolesti, a to nam potvrđuju i imena otoka koji se nalaze i južno i sjeverno od Ušća gdje susrećemo toponime **Gubavac**, što jasno upućuje da se na te otočiće odvodilo u izolaciju nekada davno one koji su bili zahvaćeni gubom.

Otoci su idealni za izoliranje ljudi, ne samo onih potencijalno bolesnih već i onih čije ideje mogu biti zarazne i ugrožavati društvo ili vladara, a isto tako i mjesta izdržavanja dosuđenih kazni. Poznati su tako otoci Elba po Napoleonu, Goli otok po staljinistima, a Alkatraz u zaljevu San Franciska dugo je slovio za najsigurniji zatvor na svijetu. Tu je naravno i Francuska Gvajana sa Otocima Spasa i Vražijim otokom, poznata po kulturnom filmu Franklina

Schaffnera iz 1973. godine Leptir, Pappilon sa Steve Mc Queenom i Dustinom Hoffmanom u glavnim ulogama.

Kuga je kroz 14. stoljeće od 40 tisuća stanovnika Dubrovnika odnijela 10 tisuća života. No tako velika katastrofa ujedinila je građane Dubrovnika. Smješteni i prikliješteni između dvije velike sile toga doba, Turske imperije i Mletačke Republike, **znali su da mirom moraju graditi svoju budućnost**

. Dok su drugi ratovali dubrovačka diplomacija je na prijateljski način uvećavala područje Republike, a plaćajući danak Turskoj osigurali su mir što im je omogućilo da se izgradi trgovačka flota koja će ploviti i trgovati svim morima svijeta stvarajući i uvećavajući bogatstvo Republike. Sve će to omogućiti da Dubrovačka Republika neposredno nakon što je kugom poharana doživi svoju najveću moć i zenit trgovine i bogatstva pod sloganom – **„Zaboravite privatno, brinite o javnom“**.

Tako je iz katastrofe, izolacije i karantene iznikla moćna Dubrovačka Republika

I danas kada ne znamo puno o koronavirusu i kada smo se njemu suprostavljali služeći se metodama koje je koristila i Dubrovačka Republika prije 600 godina, izolacijom i socijalnom distancom jer cjepiva nema, Hrvatska se nalazi upravo na putu izlaska iz samoizolacije i gleda kamo krenuti, jer mnogi naglašavaju da svijet poslije corone više neće biti isti. **Što to čeka Hrvatsku? Hoće li se otvoriti prema svijetu kao mala Dubrovačka Republika ali koja je imala čak 84 konzula diljem svijeta, ili će se izolirati i zatvoriti unutar nacionalnih granica prihvaćajući tezu da je čvrsta ruka efikasnija?**

Izjava predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića da ploču sa pozdravom „Za dom spremni“ – **„treba maknuti i negdje baciti“**, djelovala je kao svojevrsni lakmus papir pa su se ukazali otvorivši paljbu prema predsjedniku različiti svima znani likovi, o kojima je kao i o njihovim stavovima najbolji komentar dao povjesničar Hrvoje Klasić –

Tko tako misli o prošlosti, treba ih se bojati što bi učinili u budućnosti.

Tako je i najnovija akvizicija stranke Most, iz crkovno- katoličkih krugova kojima je kao vjeroučitelj pripadao, **Marin Miletić** „izvalio“ kako je **„Za dom spremni“** – **„ponosna insignia“**, čime je nadmašio sve do sada izrečeno od kada se raspravlja o tom nacističko-ustaškom pozdravu.

Jer, da bi nešto bilo ponos moralo bi biti prožeto čašću i dostojanstvom te kao takvo pokazivano drugima i nošeno s ponosom diljem svijeta i da ti se drugi na tome dive pa i

da ti zavide. Ponos je ono čime se ti predstavljaš, legitimiraš drugima, pa naš ponos može biti Ruđer Bošković, Nikola Tesla ili Grad Dubrovnik. Naš ponos može biti i Vegeta, ali ZDS to sigurno nije, **to može biti samo naša sramota.** Većina hrvatskih građana zazire od tog pozdrava, a izvan granica Republike Hrvatske ne smije se niti spomenuti ili ukazati. Ušao je u prekršajne i kaznene odredbe zakona i kada te vide u Austriji sa ZDS to košta nekoliko tisuća EUR-a kazne. **Plaća se kazna za sramotu koju nosiš ističući ZDS jer time možeš zaraziti, inficirati druge. Da je to nešto lijepo ne bi bilo kažnjivo.**

To nije insignija ponosa već insignija izolacije. To može biti insignija ponosa samo za one koji simpatiziraju NDH, za one koji Hrvatsku vide izoliranu, koji su opčinjeni otocima kao simbolima izolacije. Jer i sam je ustaški pokret neraskidivo vezan uz otoke i izolacije počevši od njihove internacije na Liparske otoke sjeverno od Sicilije nakon atentata na kralja Aleksandra kamo ih je deportirao Mussolini, držeći ih u pričuvi spremne ako i kada mu zatrebaju. Ustaše su došavši u Hrvatsku sa Lipara na otoku Pagu otvorili jedan od prvih logora za Srbe, Židove i Rome nedaleko mjesta Metajna – Ustaški koncentracijski logor Slana. Iskomplesirani otocima nije drugačije ni moglo završiti nego da hrvatske otoke predaju Italiji. **ZDS je stoga insignija izolacije, simbol koncentracijskih logora i rasnih zakona, to odvaja od svijeta, to Europi nije prihvatljivo, a i za nas same je pogubno.**

Stanje po kojem je nešto ustaško kao pozdrav ZDS u svijetu neprihvatljivo i kažnjivo, a kod kuće se veliča i njeguje izaziva neugodne napetosti u zajednici. To više postaje neizdrživo, te stoga kao što predsjednik RH kaže, predlaže i poziva, treba zakonom propisati sankcije za veličanje nacizma, fašizma i ustaštva, kao što je to učinio sav civiliziran svijet.

Od male Dubrovačke Republike može se i danas mnogo naučiti. Sa svijetom se treba povezivati a ne se od njega izolirati.

Ploče, 24.4.2020.

VEDRAN SRŠEN

